

**O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

**MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILARDA BADIY TAFAKKUR VA
MILLIY O‘ZLIKNI SHAKLLANTIRISH: TASVIRIY SAN’AT DARSLARIDA
INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV**

Usmonova Ruxshona Feruz qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

1-kurs “D” guruh talabasi

Annotatsiya: Maqolada maktab yoshidagi o‘quvchilarda badiiy tafakkur va milliy o‘zlikni shakllantirishda tasviriy san’at darslarida integratsiyalashgan yondashuvning pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda o‘quvchilarning badiiy qobiliyatlarini rivojlantirish, vizual ifoda va estetik didni shakllantirish hamda milliy madaniyat va an’analarni tasviriy ifodalashning samarali pedagogik usullari o‘rganiladi. Maqola darslarni rejalashtirish, tayyorlash, individual va guruh ishlari orqali o‘quvchilarning ijodiy faolligini oshirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, badiiy tafakkur, milliy o‘zlik, integratsiyalashgan yondashuv, pedagogik metodlar, ijodiy faollik, vizual ifoda, maktab o‘quvchilari.

Tasviriy san’at darslari maktab yoshidagi o‘quvchilarda badiiy tafakkur, estetik did va ijodiy faollikni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Milliy madaniyat elementlarini vizual tarzda o‘rgatish o‘quvchilarga o‘z tarixiy va madaniy merosini anglash, milliy o‘zligini rivojlantirish va badiiy ifodani boyitish imkonini beradi. Integratsiyalashgan yondashuv darslarda badiiy, tarixiy va madaniy elementlarni uyg‘unlashtirishga xizmat qiladi. Rang va shakl tizimini tushunish, kompozitsiya yaratish va vizual tafakkur asosida ijodiy qaror qabul qilish ko‘nikmalari tasviriy san’at jarayonida rivojlantiriladi. Shu nuqtai nazardan, maktab yoshidagi o‘quvchilarda badiiy tafakkur va milliy o‘zlikni shakllantirishda integratsiyalashgan yondashuvni qo‘llash muhim vazifa hisoblanadi.

Tasviriy san’at darslarida maktab yoshidagi o‘quvchilarda badiiy tafakkur va milliy o‘zlikni shakllantirish integratsiyalashgan yondashuv orqali samarali amalga oshiriladi. Bu jarayon o‘quvchilarning badiiy ko‘nikmalarini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish va ijodiy tafakkurini kengaytirishga xizmat qiladi. Milliy madaniyat elementlarini tasviriy ifodalash orqali o‘quvchilar o‘z tarixiy va madaniy merosini anglaydi, milliy o‘zligini rivojlantiradi va badiiy qaror qabul qilish ko‘nikmalarini egallaydi. Shu bilan birga, tasviriy san’at jarayoni o‘quvchilarda rang va shakl tizimini tushunish, kompozitsiya yaratish va vizual tafakkur asosida ijodiy qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

Integratsiyalashgan yondashuv darslarda badiiy, tarixiy va madaniy elementlarni birlashtirishni nazarda tutadi. Bu pedagogik yondashuv o'quvchilarga milliy motivlar, urf-odatlar, bayramlar, xalq hunarmandchiligi va tarixiy merosni vizual tarzda tushuntirish imkonini beradi. Ko'rgazmali metodlar o'quvchilarning mavzuni tez va oson tushunishiga yordam beradi, amaliy metodlar esa o'quvchilarga mustaqil ravishda milliy motivlarni va badiiy elementlarni chizish imkonini yaratadi. Masalan, o'quvchilar Navro'z bayrami, milliy hunarmandchilik buyumlari, xalq o'yinlari yoki tarixiy sahnalarni tasviriy ifodalaydilar. Shu jarayonda ular kompozitsiya yaratish, rang uyg'unligini hisobga olish va badiiy tafakkur asosida qaror qabul qilishni o'rganadilar.

Darslarni tayyorlov, asosiy va yakuniy bosqichlarga bo'lish pedagogik jarayonni samarali qiladi. Tayyorlov bosqichida o'quvchilarga mavzu haqida qisqacha ma'lumot beriladi va milliy madaniyat elementlari bilan tanishtiriladi. Bu bosqichda pedagog o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va ularni ijodiy faoliyatga tayyorlaydi. Asosiy bosqichda chizish texnikasi, rang va shakl tizimi o'rgatiladi, o'quvchilar milliy motivlar va madaniy elementlarni sahnalar orqali ifodalaydilar. Ular bayramlar, hunarmandchilik buyumlari, xalq o'yinlari va tarixiy sahnalarni sahnalashtirib chizadilar, kompozitsiya va rang uyg'unligini hisobga oladilar. Yakuniy bosqichda o'quvchilar o'z asarlarini taqdim etadilar, muhokama qiladilar va pedagog tomonidan baholanadi. Shu yondashuv o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi, mustaqil fikrlash va badiiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

O'quvchilarning ijodiy faolligini rag'batlantirish uchun darslarni qiziqarli qilish, rang va shakl kombinatsiyalarini uyg'unlashtirish, shuningdek, darsdan tashqari ko'rgazmalar, badiiy konkurslar va individual vazifalarni qo'llash samarali natija beradi. Masalan, milliy bayramlar, hunarmandchilik mavzulari yoki tarixiy sahnalar asosida chizilgan asarlar o'quvchilarda milliy madaniyatni chuqurroq anglashga yordam beradi. Shu bilan birga, o'quvchilarga badiiy asarlar va xalq hunarmandchiligi namunalarini ko'rsatish ularning tasviriy ifodasi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Rang va shakl orqali milliy estetika unsurlarini ifodalash o'quvchilarning badiiy didini mustahkamlash va vizual tafakkurini kengaytirish imkonini beradi.

Tasviriy san'at darslarida integratsiyalashgan yondashuv orqali o'quvchilar o'z madaniy merosini anglaydi, badiiy qarorlar qabul qilishni o'rganadi va milliy o'zlikni rivojlantiradi. Shu bois, pedagogik jarayonni metodik jihatdan puxta tashkil etish va didaktik yondashuvlarni uyg'unlashtirish maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy va badiiy rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Pedagoglar darslarni individual va guruhli shaklda tashkil etish orqali o'quvchilarning qobiliyat va ehtiyojlarini hisobga oladilar. Bu nafaqat ularning ijodiy imkoniyatlarini maksimal darajada ochadi, balki o'quvchilar o'rtasida hamkorlik va muhokama madaniyatini rivojlantirishga yordam beradi. O'quvchilar bir-birining

O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali

1-son. 3-qism. Noyabr-2025

ishlarini tahlil qiladi, fikr almashadi va o'z ijodiy qarorlarini himoya qiladi. Shu bilan birga, pedagoglar dars jarayonida o'quvchilarning ijodini rag'batlantiruvchi qo'shimcha mashqlar va ijodiy vazifalarni kiritishlari mumkin, bu esa darslarni qiziqarli va samarali qiladi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, maktab yoshidagi o'quvchilar tasviriy san'at darslarida milliy motivlar va badiiy elementlarni ifodalash jarayonida badiiy ko'nikmalarini mustahkamlaydi, estetik did va vizual fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi, ijodiy tafakkurini kengaytiradi va milliy o'zligini shakllantiradi. Shu bilan birga, darslar interfaol va qiziqarli bo'lib, pedagoglar ta'lim jarayonini samarali tashkil etish imkoniga ega bo'ladi.

Tasviriy san'at darslarida milliy motivlar va madaniyat elementlarini integratsiyalashgan yondashuv orqali o'quvchilar o'z madaniy merosini anglaydi, badiiy qarorlar qabul qilishni o'rganadi va milliy o'zlikni rivojlantiradi. Shu bois, pedagogik jarayonni metodik jihatdan puxta tashkil etish o'quvchilarning ijodiy va badiiy rivojlanishini ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi.

Maqola natijalari shuni ko'rsatadiki, maktab yoshidagi o'quvchilarda tasviriy san'at darslarida badiiy tafakkur va milliy o'zlikni shakllantirishda integratsiyalashgan yondashuv pedagogik jarayonda katta ahamiyatga ega. Bu jarayon o'quvchilarning badiiy ko'nikmalarini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish, vizual tafakkur va ijodiy tafakkurini kengaytirishga xizmat qiladi. Darslarni metodik jihatdan puxta rejalashtirish, tayyorlov, asosiy va yakuniy bosqichlarni uyg'unlashtirish, ko'rgazmali va amaliy pedagogik metodlardan foydalanish o'quvchilarning milliy motivlar va madaniyat elementlarini chuqurroq anglashiga yordam beradi va ularning badiiy uslubini shakllantiradi. Shu bilan birga, darslar interfaol va qiziqarli bo'lib, o'quvchilarning ijodiy faolligi oshadi, pedagoglar esa ta'lim jarayonini samarali tashkil etish imkoniga ega bo'ladi. Integratsiyalashgan yondashuv orqali o'quvchilar o'z madaniy merosini anglaydi, badiiy qarorlar qabul qilishni o'rganadi va milliy o'zligini rivojlantiradi, bu esa maktab ta'limida sifatli badiiy va estetik tarbiyalashning muhim asosini tashkil etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.

**O'RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR
TADQIQOTLAR-Jurnali
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

3. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.
4. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.
5. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.
6. Pakhomova, N. Teaching National and Cultural Heritage in Visual Arts Education //International Journal of Art & Design Education. – 2021. – Vol. 40, № 3. – P. 365-378.
7. Кузнецова Н. П. Методика обучения изобразительному искусству в школе. – Москва: Просвещение, 2019. – 256 с.
8. Иванова Е. В. Развитие художественного восприятия у школьников. – Санкт-Петербург: Речь, 2020. – 212 с.